

Goed nieuws uit vlinderland

Dat het met veel vlinders in Nederland niet goed gaat weten we onderhand allemaal wel. Op de Rode Lijst staan zelfs 17 soorten die helemaal verdwenen zijn. Toch is het niet alleen maar kommer en kwel. Hier en daar proberen de vlinders weer een stukje van het verloren terrein terug te winnen. Een goede reden er eens een aantal onder elkaar te zetten.

Klaverblauwtje

In 1974 werden de laatste drie exemplaren gezien op een braakliggend terrein in Ulestraten in Limburg (Lempke, 1975). Hierna werd er zeker tien jaar niets meer van de soort vernomen. In de jaren tachtig dook het Klaverblauwtje plotseling op in Stolberg, een plaats net ten oosten van Aken (Duitsland). Hij werd hier op allerlei locaties gezien. De waarnemingen in de Atlas van de Nederlandse dagvlinders (Tax, 1989) bij Vaals hangen vermoedelijk met deze vindplaats samen. Maar tot een echte vestiging is het in deze hoek van Limburg niet gekomen.

Een paar jaar later bleek zich een flinke populatie te bevinden in het Geuldal in België, minder dan vijf kilometer van de Nederlandse grens. In het aangrenzende deel van ons land zijn voor zover wij weten nooit Klaverblauwtjes gezien.

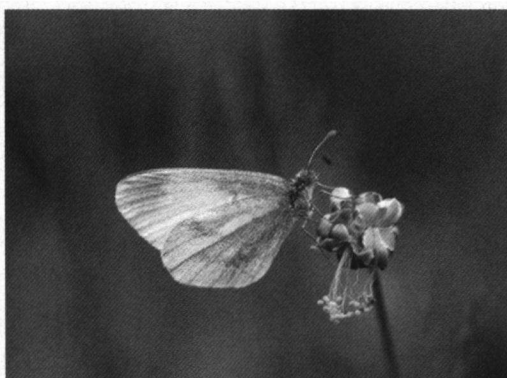

Begin van de jaren negentig werd de soort ineens gemeld uit een andere hoek van Zuid-Limburg. Op het Belgische stuk van de

Sint Pietersberg bleken zich spontaan Klaverblauwtjes gevestigd te hebben. Hier vandaan werd in 1993 ook Nederland bevolkt. Dat jaar heeft de vlinder zich voortgeplant op de Sint Pietersberg. Helaas heeft de soort de winter niet overleefd, want in de volgende jaren zijn geen vlinders meer gezien.

In 1996 werd het Klaverblauwtje ineens in een ander deel van Maastricht gevonden. In het vorige nummer van vlinders heeft u meer kunnen lezen over deze ontdekking (Ellenbroek, 1998). Ook in 1997 was het weer present, maar in 1998 is het nog niet gezien (tot eind juni). Dat geeft helaas weer ernstig te denken.

Toch maken deze vestigingen duidelijk dat er kansen zijn voor deze soort in ons land. Laten we hopen dat het het Klaverblauwtje binnenkort lukt om ergens een of meer sterke populaties op te bouwen.

tekst:

Chris van Swaay

Boswitje.

FOTO: G. DE VRIES

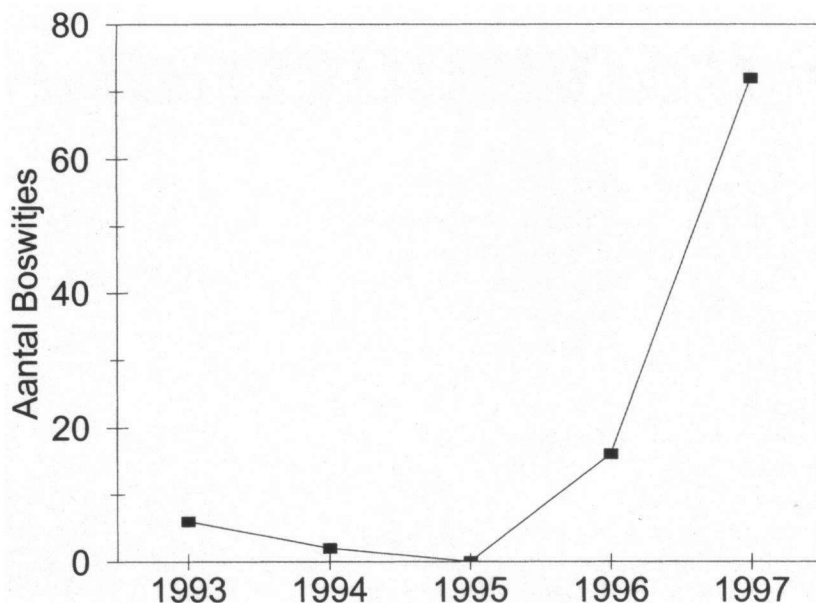
Boswitje

Voor zover we weten heeft het Boswitje zich nog nooit langer dan tien jaar achter elkaar in Nederland weten te handhaven. Regelmatig vestigde het zich, maar na een paar jaar was het weer verdwenen. Om deze reden wordt het Boswitje dan ook tot nu toe niet beschouwd als een 'standvlinder', maar als een 'onregelmatige standvlinder'. Daarom wordt hij ook niet genoemd in de Rode lijst en andere overzichten over de stand van onze inheemse vlinders.

Eind jaren tachtig bleek zich een populatie gevestigd te hebben (weer) op het Belgische deel van de Sint Pietersberg. In 1990 werden één exemplaar gezien bij Oost-Maerland, hemelsbreed minder dan een kilometer van de Belgische locatie verwijderd (De Vos & Rutten, 1995). Daarna was ook het Nederlandse deel van de Sint Pietersberg aan de beurt.

Klaverblauwtje.

FOTO: FRANS HODZELMANS

Figuur 1.
Aantal Boswitjes op monitoring-
route Sint Pietersberg.

Figuur 1 laat het aantalsverloop sinds 1993 op de monitoringroute zien. Vorig jaar was het Boswitje in de zomermaanden daar soms de talrijkste vlinder. En dit voorjaar lag het aantal alweer hoger dan vorig jaar. Dit alles biedt goede perspectieven voor het Boswitje in Nederland. Als hij zich weet te handhaven tot 2003 hebben we er een nieuwe inheemse soort bij. En laten we nu eerlijk wezen: wie had dat nou verwacht?

Zilveren maan.
FOTO: KARS VELING

Dwergblauwtje

In 1982 verdween het Dwergblauwtje van de Bemelerberg, de laatste populatie in

Dwergblauwtje.
FOTO: ROGER WILMSHURST

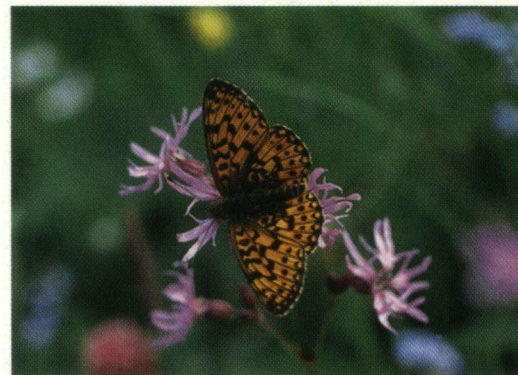
Nederland. Maar echt ver weg was hij nooit. Langs het Albertkanaal net over de grens bij Maastricht zat een flinke populatie. Op een enkele plek was de afstand tot de grens zelfs minder dan 100 m. Je wilde ze dan ook bijna de grens over blazen. Maar ja, dat gaat nu eenmaal niet. De Nederlandse kant zag er voor een Dwergblauwtje trouwens ook niet erg interessant uit. Keurig geschoren bermen, maisakkers en andere uitingen van Neerlands glorie.

Toch bleef de vlinder het proberen en elk jaar werd wel ergens in de buurt een vlindertje gezien.

En nu blijkt hij zich te hebben voortgeplant in Nederland. Waar houden we nog even geheim, maar we weten het wel zeker. En nu maar hopen dat het goed blijft gaan. Het plekje is wel klein en het aantal Wondklaverplantjes is aan het afnemen.

Zilveren maan

Over de Zilveren maan heeft u al regelmatig kunnen lezen in dit tijdschrift. Ooit een gewone vlinder, die iedere Nederlander ergens in zijn omgeving op vochtige hooilanden kon aantreffen. Maar na het verdwijnen van de Rode vuurvlinder en de Moerasparelmoervlinder ging het ook met deze soort flink bergafwaarts. En helaas is deze negatieve trend nog niet gestopt. In 1996 werd de laatste vlinder in De Bruuk

bij Groesbeek gezien. Daarna bleef hij weg uit heel Zuid-Nederland. In datzelfde jaar verdween de Zilveren maan overigens ook uit Vlaanderen.

Toch zijn er ook een paar leuke meldingen van deze soort. Na de regionale herintroductie in De Meije gaat het prima. En soms is de soort ook nog goed voor een paar andere verrassingen. Zo werden er in 1997 plotseling 12 respectievelijk 10 gemeld van locaties in Noord-Drenthe en Midden-Overijssel. We weten dat hij daarvoor er niet was, doordat op beide plekken een monitoringroute ligt die al jaren geteld is.

Groentje

Het Groentje is eigenlijk een typische soort van bosranden en heidevelden in het oosten en zuiden van het land. Daarnaast wordt hij ook nog gezien op veenheides in het laagveengebied. Maar uit de duinen was hij helemaal niet bekend. Alleen een paar oude meldingen van Terschelling, dat was alles. Twee jaar geleden meldde iemand een Groentje van Texel. We wisten niet goed wat we van deze melding moes-

Tabel: Enkele voorbeelden van het verschijnen van een aantal dagvlindersoorten op een monitoringroute. Per jaar wordt het aantal getelde vlinders gegeven. Als er een jaar niet geteld is is dit aangegeven met een punt.

Soort	Locatie	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Koevinkje	Heksenberg, Heerlen	0	0	0	0	4	16	39	34
Oranje zandoogje	Wijstgronden, Uden	.	1	0	0	4	20	19	39
Zwartsprietdikkopje	Noorderneg, Heiloo	0	0	1	2	10	15	45	96
Kleine ijsvogelvlinder	Empe	.	0	0	0	4	2	6	8
Landkaartje	Fitisland, Alphen ad Rijn	.	0	0	7	9	20	36	42

deelpopulaties van deze soort, en dat geeft goede hoop voor de toekomst.

Blijven werken

Monitoringroutes bieden natuurlijk de beste mogelijkheid om de voor- en achteruitgang van een soort goed te volgen. Door de monitoringgegevens weten we dan zeker dat een soort nieuw is en niet alleen maar gemist is in de voorgaande jaren. Waar elke week geteld wordt zal niet snel een soort compleet over het hoofd gezien worden. In de tabel worden enkele voorbeelden gegeven van soorten die zijn verschenen. Natuurlijk zijn dit maar een paar voorbeelden. Er zijn gelukkig meer positieve berichten. Maar ze wegen helaas nog niet op tegen de voortgaande achteruitgang van vlinders in ons land. We moeten daarom samen blijven werken aan het behoud en herstel van vlinders, zodat een verhaal als dit over een paar jaar met grote regelmaat in Vlinders te lezen zal zijn.

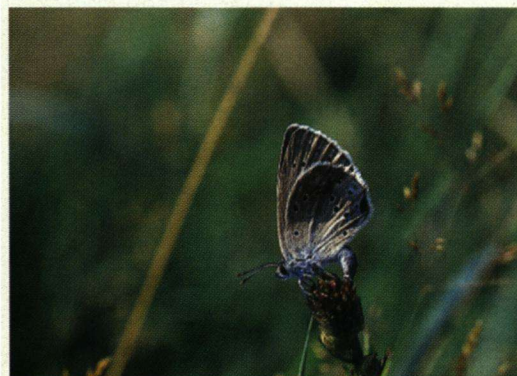
Groentje.

FOTO: G. DE VRIES

ten denken: minstens 60 km luchtafstand van de dichtstbijzijnde plek. Maar het jaar daarop waren er al verschillende meldingen van een Groentje in de duinen van Texel. En dit jaar is duidelijk dat deze soort zich goed gevestigd heeft op dit eiland. Als hij zo door gaat is het daar over een paar jaar een gewone soort.

Pimpernelblauwtje en Donker pimpernelblauwtje

U heeft er al eerder over kunnen lezen, maar goed nieuws kun je niet vaak genoeg vertellen. Na de herintroductie in 1990 zitten ze nu al weer acht jaar in Nederland. Het Pimpernelblauwtje nog steeds keurig

in het reservaat, maar voor het Donker pimpernelblauwtje is dat intussen al te klein geworden. Twee satellietpopulaties hebben zich inmiddels gevestigd in wegbermen. Een vlak bij de Moerputten, de andere op een afstand van ongeveer vijf kilometer. Daarmee hebben we dus nu drie

Literatuur

- Ellenbroek, F., 1998 Terugkeer van het Klaverblauwtje in Nederland. *Vlinders* 13(2): 10-13.
 Lempke, B.J., 1975. *Cyaniris semiargus* Rottemburg in Zuid-Limburg (Lep., Lycaenidae). *Ent. Ber. Amst.* 35: 100.
 Tax, M.H., 1989. Atlas van de Nederlandse dagvlinders. De Vlinderstichting, Wageningen & Natuurmonumenten, 's-Graveland.
 Vos, R. de & A.L.M. Rutten, 1995. Trekvlinders in 1993 (vierenvijftigste jaarverslag). *Ent. Ber. Amst.* 55(9): 137-146.

Summary

In spite of gloomy reports about decreasing numbers of butterflies in the Netherlands, there are also signs which show that other species are returning. Specimens of Mazarine Blue (*Cyaniris semiargus*), Wood White (*Leptidea sinapis*) and Little Blue (*Cupido minimus*) have flown in from colonies in neighbouring Belgium and Germany, and have hopefully settled here again. A new colony of Green Hairstreaks (*Callophrys rubi*) has settled on the island of Texel. The reintroduction of the Scarce Large Blue (*Maculinea telejus*), Dusky Large Blue (*Maculinea nausithous*) and Small Pearl-bordered Fritillary (*Clossiana selene*) is going well, with new sightings every year.

Pimpernelblauwtje.

FOTO: HENKJAN KIEVIT